

(א) לעיל ו. ז"ק ק. קח: בכורות כה: (ב) ועליו ו. ע"ש וז"ל (א) נשבת ה'. (ד) ועליו, (ב) י"א דעלמא וכו"א בשאלתו (1) בכורות כה: (ו) נסם לימאן, (ח) שס: לקטן ג. (ט) מחזיק בבי"ל:

גיליון הש"ס

גמ' מיבין שפוחתין בריני נפשות תחלה לזכות. עיין קידושין דף סב ע"א ובחזרוני מהר"ע שם:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אינו חזר (י"ל) רבינא לרב אמי) חז"ר וי"ב ס"א ח"ל רב המנוגא לרב שיש: (ב) שם והתייה מפני שאמר מרדכי: (ג) שם שכל המומחה לב"ד פטור: (ד) שם טעמי מומחה לב"ד אהם וכל המומחה לב"ד פטור מלשם: (ה) תוב' ד"ה השמא וכו' בהיה דדן:

לעיו רש"י

מטריע"ה [מדריון]. ר"ס.

מוקף רש"י

טעה בדבר משנה. שמטה מפורש שטעה זה. חזרו. מחזיק את הדין ואינו משלם מביתו, ויבין דבכר מפורש הוא אין דיע דין (ועליו ו.) דין הטועה דבכר השטה, על עשה כמותה, חזר ולא אמרין מה שטעה עשוי וישלם מביתו אלא נטופט בשיקול הדעת (כתובות ק.). קטלי קני באגמא. מחזיק קניס מן האדם (שבת צה. ע"יש.). והסיגא ששמעתא. הילך דינא כחד מיייהו ואלו אייהו ועבד לאדך, הלבך דיינה לא הרי, ויבין ללא אימאר הלכתא לא כמר ולא כמר, היא צעל דין דקטע לא שלאי לגמלי, דאמר ליה פסקת לו לדינא, ומיחו אוהי עני שלומי, כיון דטופיא דעלמא כאדך (ועליו ו.). שישטלה האם שלה. רחס שלה. (בכורות כה:.) והאכילה רבי טרופין לכלבים. ששאלו לו עליה ואמר טריפה היא והאכילה לכלבים (שם). כדי שפילא תלד. מפני שפירות וחיותו שלכן מעולין מאל ומוכיזין אומן ציודק ורועין מלא ילדי ממלכות אחרת כדי שיבין לריבין להם ומוכיזין האם שלה ואינה מהם, הלבך ואלו טריפה היא (שם). הלכה המורדך טרופין. הפסקת תמור שכן, שמשלמט לנעל הפיה (שם). לימא ליה טועה בדבר משנה אהר. דלי נמי לאו מומחה הוא פטור, דטועה דבכר משנה הוא, דתתן באלו טרפוט ינטלה האם כפיה, וטועה דבכר משנה חזר דבכר פטור, חזר דבכר פטור, ויבין דלי קיימא פיה היה מלי למיחד ציה ולתמייה, אישמח דמה שאמר לאו כלום הוא זה, וזה שהאכילה לכלבים אייהו הוא דלפסקי אנפשיה דמה שאמר לאו נמי בשיקול הדעת טעיה. דלילו היה קיימא לא מלי למיחד ציה ולתמייה ואשמח דלפסקו אישור ואתה הפסקתו, אפילו הכי פטור אתה מלשם. דמומחה אתה (שם).

מיכן שפוחתין כו'. ומדליף פתיחת הזכות מהכא היינו אי לא קטלת לא תידחל כזאי ורצא: **מה שעשה עשוי.** אלמא לא הדר: **במומחה.** יש בו כח לחזור ולא מני למימר ליה צעל דין אהא כי טעמא קמא דידך עבדינא אכל בשאינו דטעמא בתרא דידך עיקר דילמא קמא עיקר ובהאי הוא דטעית: **פטור מלשם.**

אלמא מה שעשה עשוי ומייהו פטור מלשם דכיון דמומחה הוא מולא דישא דהוא גברא גרס ליה למיטעי: יש גדול **הימנה.** אותו גדול מחזירט) דכריו של זה דיש בו כח לנטול: **אין גדול ממנו.** לא זיית ליה צעל דין לאהדורי עובדא ואפי' זה אומר טעמי לאו כל כמיניה: **טועה דבכר משנה.** שטעותו מלוי דבכר המשנה אין דינו דין לגמרי וחזר: **שיקול הדעת.** לקמן מפורש: **ואפי' טעה כר' חייא.** האי דכר משנה דקאמר מי אמרי' דלפי' טעה דבכר המשנה בתוספתא דצי רבי חייא ורבי אשעיא שהם סידרו התוספתא וסתמו זה מה ססתמו ולא הוי עיקר כל כך כמשנתנו ססתמה רבי שהיה גדול מהם וכל הישיבה מצויה אללו על ידי שהוא נשיא ודקדקו עמו דבכרים והעמידום על צוריים: **ואפי' דבכר ושמואל.** דמימרא דדיהו שפסקו מסכרה שלהם ולא הויא מתני' אלא סכרה: **אטו אן קטלי קני באגמא אן.** אחרי שאמרתי לך שאף הטועה דבכרי האמוראים האחרונים

חזר מאי גרעיתן מדאחריי: **קטלי קני.** קוצצים קניס ומלקטי עגים: **סוגיין דעלמא לאידך.** רוב הדיינין נראין להם דכרי השני: **לכך ששם.** דלמר טעה דבכר משנה חזר: **האם שלה.** בית הריון ונקראת טרפתת ושלפוחית וצלע"ז מטריע"ה: **והסירוה.** מפני שאמר מרדכי הרופא: **אין פרה וחזירה כו'. לפי שטובת הן ואין רועין שהיו מצייות במקומות אחרות וקא חזינן דמתקיימות: הלכה המורד טרפון.** כלומר כריך אני למכור את חמורכי ולהחזיר פרה לצבליס: **טועה דבכר משנה אהם.** סתם משנה היא באלו טריפות (חולין נד.) ינטלה האם שלה כשירה: **וטועה דבכר משנה חזר.** ולקמן פריך הכא מאי חזרה איכא הרי האכילה לכלבים: **הכי קאמר ליה.** רב המנוגא אי אמרת בשלמא כו': **אלמא קמי דינא.** כלומר מה שהורה הורה ואי נמי איתא קמן לא הדרא מיתכשרא: **היינו.** דלמר ליה דלי לאו דמומחה הוא הוה צעי שלומי: **לאו כלום עבדת.** דליהו הוא דלפסקי אנפשיה שהשליכה לכלבים ואת לא אפסקת ליה מידי במאי דפסקת עלה שם טרפות דהא אי צעית למהדר הדרת: **רב חסדא.** מהדר לעיל לשנויי מתינתא דן את הדין: **נשא ונתן ביד.** מה שעשה עשוי: **לא נשא ונתן ביד.** אלא לזה לצעל דין והוא עושה מעלמו מחזיר הנמוון מזה שקיבלו לזה שנמנו: **נשא ונתן.** הוא עלמנו גבה מזה ונתן לזה:

בשלמא חייב אם הזכאי. שפיר מני זיכה אם החייב. על כרחיך לא שייך האי לישנא אלא בצומה את הנתבע שהיה חייב לשלם ואמר לו פטור אתה לדין לשון זכאי אלא לשון נקי ופטור: **כיון דא"ל פטור אהם.** וזה היה מוחזק ועכזבו על פיו כמי שנתן ביד דמי: **אלא.** מחזיר לחובה ע"כ משמע מתחלה זכה וא"ל פטור אתה וקאמר מחזירין: **ומשני חדא קפני.** דלעולם לחובה אין מחזירין מאחר שזיכהו אלא משלם מביתו ומתני' חדא קתני מחזירין דבכר לזכותו של זה אם חייבזוהו מחלה ולא נשאו ונתנו ביד מחזירין לזכותו שהוא חובתו של חבירו שמחייבין אותו להחזיר מה שגבה: **דיווסה גבי נפשות.** על כרחיך הכי צעי לפרושה ולמת חילוק צין דיני ממונות לדיני נפשות:

מיכן שפוחתין כו'. ומדליף פתיחת הזכות מהכא היינו אי לא קטלת לא תידחל כזאי ורצא: **מה שעשה עשוי.** אלמא לא הדר: **במומחה.** יש בו כח לחזור ולא מני למימר ליה צעל דין אהא כי טעמא קמא דידך עבדינא אכל בשאינו דטעמא בתרא דידך עיקר דילמא קמא עיקר ובהאי הוא דטעית: **פטור מלשם.**

מיכן שפוחתין בריני נפשות תחלה לזכות: דיני ממונות מחזירין כו': ורמינהו (ב) דין את הדין זיכה את החייב חייב את הזכאי טימא את הטהור מיהר את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו אמר רב יוסף לא קשיא כאן במומחה כאן בשאינו מומחה ובמומחה מחזירין והקתני אם היה מומחה לב"ד פטור מלשלם א"ר נחמן כאן שיש גדול הימנו בחכמה ובמנין כאן שאין גדול הימנו בחכמה ובמנין רב ששת אמר יכאן שטעיה בדבר משנה כאן שטעיה בשיקול הדעת דאמר רב ששת אמר רב אסי טעה בדבר משנה חזר טעה בשיקול הדעת אינו חזר (א) א"ל רבינא לרב אשי אפילו טעה ברב חייא ורבי אושעיא א"ל אין יאפילו בדבר ושמואל אמר ליה אין אפילו בדדי ודידך א"ל אטו אנן (ג) קטלי קני באגמא אנן (ד) היכי דמי שיקול הדעת אמר רב פפא יכגון תרי תנאי או תרי אמוראי דפליגי אהדרי ולא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר ואיקרי ועבד כחד מינייהו וסוגיא (ד) דשמעת' אולי כאידך היינו שיקול הדעת איתיבי רב המנוגא לרב ששת (ה) מעשה בפרה (ו) של בית מנחם) שניטלה האם שלה והאכילה רבי מרפון לכלבים ובא מעשה לפני חכמים ביבנה והתירוה (ז) שאמר (ח) תודום הרופא אין פרה וחזירה ויצאת מאלכסנדראי של מצרים אלא אם כן חותכין האם שלה כדי שלא תלד א"ר מרפון הלכה המורד טרפון אמר לו רבי עקיבא פטור אתה ישכל המומחה (ט) לרבים פטור מלשלם ואי איתא לימא ליה טועה בדבר משנה אתה וטועה בדבר משנה חזר חדא ועוד קאמר חדא דטועה בדבר משנה אתה וטועה בדבר משנה חזר ועוד ר' אי נמי בשיקול הדעת טעית

מומחה (י) לרבים אתה וכל המומחה לרבים פטור מלשלם אמר רב נחמן בר יצחק לרבא מאי קא מותיב רב המנוגא לרב ששת מפרה פרה הרי האכילה לכלבים וליתא דתהדר הכי קאמר ליה אי אמרת בשלמא טעה בדבר משנה אינו חזר אלמא קם דינא היינו דקא מפחיד ר"ט וקאמר ליה איהו מומחה לב"ד אתה ואתה פטור מלשלם אלא אי אמרת טעה בדבר משנה חזר לימא ליה כיון דאיילו הואי פרה דינך לאו דינא ולא כלום עבדת השתא נמי לא כלום עבדת רב חסדא אמר יכאן שנמל ביד כאן שלא נמל ונתן ביד בשלמא חייב את הזכאי כגון שנמל ביד אלא זיכה את החייב היכי משכחת לה דאמר ליה פטור אתה והא לא נמל ונתן ביד כיון דאמר פטור אתה כמו שנמל ונתן ביד דמי אלא מתניתין דקתני דיני ממונות מחזירין בין לזכות בין לחובה בשלמא לזכות משכחת לה דא"ל מעיקרא חייב אתה ולא נמל ולא נתן ביד אלא לחובה היכי משכחת לה דאמר ליה פטור אתה והאמרת כיון דא"ל פטור אתה כמו שנמל ונתן ביד דמי חדא קתני דיני ממונות מחזירין לזכות שהיא חובה דכוותה גבי נפשות מחזירין לזכות ואין

לאוקמי מה שעשה עשוי דקתמי זה שנטל מן הזכאי ממש מידו שלא כדין ונתן לתובע: **אלא זיכה אם החייב.** על כרחיך לא שייך האי לישנא אלא בצומה את הנתבע שהיה חייב לשלם ואמר לו פטור אתה לדין לשון זכאי אלא לשון נקי ופטור: **כיון דא"ל פטור אהם.** וזה היה מוחזק ועכזבו על פיו כמי שנתן ביד דמי: **אלא.** מחזיר לחובה ע"כ משמע מתחלה זכה וא"ל פטור אתה וקאמר מחזירין: **ומשני חדא קפני.** דלעולם לחובה אין מחזירין מאחר שזיכהו אלא משלם מביתו ומתני' חדא קתני מחזירין דבכר לזכותו של זה אם חייבזוהו מחלה ולא נשאו ונתנו ביד מחזירין לזכותו שהוא חובתו של חבירו שמחייבין אותו להחזיר מה שגבה: **דיווסה גבי נפשות.** על כרחיך הכי צעי לפרושה ולמת חילוק צין דיני ממונות לדיני נפשות:

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לג.

עין משפט
גד מצוה
ג
א
מ"י
פ"ו
מה"ל
כהר"ן
ה"ג
ג
סג
ע"ש
לו
טו"ש
ע"ח
מ"י
ס"י
כ"ה
ספ"י
א'

ג
ב
ג
ד
ה
מ"י
ש"ס
הלכה
א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
טו"ש
ש"ס
ספ"י
ג

יד
ו
ז
ח
מ"י
ש"ס
הלכה
ג
טו"ש
ש"ס
ספ"י
ג
ו
ע"ש

רבינו הגנאל

מיכן שפוחתין בתחלה לזכות בריני נפשות: דיני ממונות מחזירין בין לזכות בין לחובה. איני והתנן בבכורות פרק ד' דן את הדין זיכה את החייב חייב את הזכאי טימא הטהור מיהר הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו. ופריך מתניתין במומחה לפיכך תני מחזירין. והא דתנן ישלם מביתו בשאינו מומחה והא מדקתני סיפא ואם היה מומחה לרבים פטור מלשלם מכלל שעמד הדין ואין מחזירין אפילו מומחה לרבים ופריך רב נחמן במומחה שיש גדול ממנו עמד הדין וישלם מביתו ומומחה שאין גדול ממנו פטור מלשלם. רב ששת אמר מתניתין טעה בדבר משנה לפיכך חזרו. הא דבכורות טעה בשיקול הדעת לפיכך ישלם מביתו ומותבינן עליה מהא דתנן בבכורות פ"ד מעשה בפרה שניטלה האם שלה והאכילה ר' טרפון לכלבים ואמרו חכמים כשהיה יתהו א"ל ר' עקיבא לר' טרפון מומחה לרבים אתה וכל המומחה לרבים פטור המומחה לרבים פטור מלשלם והנה ר' טרפון בדבר משנה טעה דתנן כפרק ואילו טרופת אלו כשורת בבהמה ינקבה הגרנות או שסדקה כו' עד ניטלה האם שלה. ואם פרה היא לימא ליה טועה בדבר משנה אתה חזור כך דטועה בדבר משנה חזר.

ופריך חדא ועוד קאמר ליה ופשוטה היא. וא"ת פרה הרי האכילה לכלבים וליתא דתהדר הכי קאמר ליה לימא ליה אילו הות פרה הות הדרא לך דינך לאו דינא הוא ולא מידי איתא ליה כו'. א"ל רב המנוגא לרב אסי הא דאמרת טעה בשיקול הדעת ישלם מביתו אפי' טעה בדר' חייא ר' אושעיא א"ל אין. ואפילו טעה בדבר ושמואל כלומר אם טעה ועשה באוסורי כשמואל ובממון כרב א"ל אין. ואפי' בדידי וברידך א"ל וכי אכי קטלי קני באגמא אן. כלומר חוטבי עצים אן. רב חסדא אמר הא דתנן ישלם בשנשא ונתן ביד ומתניתין לא נשא ונתן ביד לפיכך מחזירין. ואמרי' בשלמא חייב הזכאי משכחת לה בשנשא ונתן ביד שנטל מן התובע ונתן לתובע. אלא זיכה החייב היכי משכחת לה בשנשא ונתן ביד דלחייב ופשטנין כיון דאמר ליה לחייב פטור אתה כאלו נשא ונתן ביד הוא. ואקשנין עליה ממתניתין דאוקמה בשלא נשא ונתן ביד לפיכך מחזירין בשלמא לזכות משכחת לה כגון דאמר ליה חייב אתה ועדיין לא

פרעו כלום ונמצא שטעה אפי"פ שאמרו (פרעו) שיפרע מחזירין. אלא לחובה היכי משכחת לה כלומר שהיא עכשיו על דין האמת לחובה היכי משכחת לה כגון דא"ל פטור אתה וזיכה החייב ונמצא שטעה ודן על החייב שזכאי כיון שלא נשא ונתן ביד מחזירין הדין. והא אמרת למעלה דכיון דא"ל לחייב פטור אתה כאלו נשא ונתן ביד הוא חייב לשלם. ופוקינן מתניתין חדא קתני והכי קתני מחזירין לזכות כגון דאמר ליה לזכאי חייב אתה שהיא חובה לו ואקשנין אי הכי גבי דיני נפשות נמי נימא חדא קתני וכי תימא הכי נמי דקתני מחזירין לזכות